

SLOVO A SLOVESNOST

Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka
založený v roce 1935 Pražským lingvistickým kroužkem
ročník 69 číslo 1-2

A journal for the theory of language and language cultivation
founded in 1935 by the Prague Linguistic Circle
volume 69 number 1-2

Vedoucí redaktor/ Editor-in-Chief: Jan Kořenský

Výkonný redaktor/ Editorial Assistant: Petr Kadereka

Redaktorka anglických textů/ English Language Editor: Tamah Sherman

Redakční rada/ Editorial Board: Tilman Berger (Tübingen), Neil Bermeel (Sheffield), Mirek Čejka (Brno), František Daneš (Praha), Juraj Dolník (Bratislava), Jana Hoffmannová (Praha), Petr Karlík (Brno), Miroslav Komárek (Olomouc), Alena Macurová (Praha), Olga Müllerová (Praha), Jiří Nekvapil (Praha), Karel Oliva (Praha), Patrick Sériot (Lausanne), Petr Sgall (Praha), Ludmila Uhlířová (Praha)

Vydává Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, veřejná výzkumná instituce
Published by the Czech Language Institute of the Academy of Sciences of the Czech Republic, a public research institution

Redakce/ Address: Slovo a slovesnost, Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., Letenská 4, 118 51 Praha 1, Czech Republic, tel. (+420) 225 391 441, e-mail <slowo@ujc.cas.cz>

Vychází čtyřikrát do roka/ Published quarterly

Toto dvojčíslo vyšlo v březnu 2008/ This double issue was published in March 2008

SLOVO A SLOVESNOST je citováno v Bibliografii Językoznawstwa Slawistycznego, Bibliografii české lingvistiky, Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

SLOVO A SLOVESNOST is cited in Bibliografia Językoznawstwa Slawistycznego [Slavic Linguistics Bibliography], Bibliografie české lingvistiky [Czech Linguistics Bibliography], Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

Elektronická verze časopisu **SLOVO A SLOVESNOST** je dostupná na internetové adrese/ The electronic version of **SLOVO A SLOVESNOST** is available at: <<http://www.cceol.com>> (Central and Eastern European Online Library).

Informace o předplatném podá a objednávky přijímá redakce Slova a slovesnosti a výhradní distributor firma MYRIS TRADE, s. r. o., P. O. Box 2, 142 01 Praha 4, tel. 234 035 200, fax: 234 035 207. Další distributor-ské firmy nejsou oprávněny titul v ČR šířit. Cena předplatného pro české předplatitele: 308 Kč.

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., odštěpný závod Praha, čj. nov 6204/97 ze dne 1. 4. 1997. – Reg. č. MK ČR E 559.

Zahraniční předplatné vyřizuje výhradně firma Kubon & Sagner. Objednávky vyřizované jinými firmami nejsou v souladu se smluvními vztahy vydavatele a jsou šířeny nelegálně.

All foreign orders are processed exclusively by the agency: Kubon & Sagner, Buch Export-Import GmbH, D-80328, München, BRD, fax: 004954218-218. Foreign orders processed by other subscription agencies are not in compliance with the agreement between the publisher and the above mentioned agency and are distributed illegally.

Toto číslo je v prodeji v knihkupectví Fišer FF UK, nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1, tel. 222 319 516, v prodejně Academia, Národní tř. 7, 110 00 Praha 1, tel. 224 229 649, Václavské nám. 34, 110 00 Praha 1, tel. 224 223 511, nebo Na Florenci 3, 110 00 Praha 1, tel. 224 814 621.

Sazba: Marcela Hladíková. Tiskne PBtisk Příbram, Prokopská 8, 261 02 Příbram VI.

© Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

Monotematické dvojčíslo / Special Double Issue on

**Úloha Pražského lingvistického kroužku při vývoji
i ve vyhlídkách české jazykovědy**

**The Role of the Prague Linguistic Circle in the Development
and Perspectives of Czech Linguistics**

Hostující editorka / Guest Editor:

Eva Hajičová

OBSAH/CONTENTS

Úvod (<i>Eva Hajičová</i>)	5–8
<i>František Daneš</i> : Pražská škola: názorová univerzália a specifika	9–20
The Prague School: its universal and specific features	
<i>Lubomír Ďurovič</i> : Pražský lingvistický krúžok a kontext československej lingvistiky	21–24
The Prague Linguistic Circle and the context of Czechoslovak linguistics	
<i>Zdeněk Mathauser</i> : Koncept věci v ruském formalismu a Pražské škole	25–33
The concept of the thing in Russian Formalism and the Prague School	
Das Konzept des Dinges im russischen Formalismus und in der Prager Schule	
<i>Petr Sgall</i> : Ideje klasického Pražského lingvistického kroužku jsou i dnes aktuální	34–43
The ideas of the classical Prague Linguistic Circle are still stimulating	
<i>Jan Kořenský</i> : Teleologie jako jeden ze základních pojmů Pražského lingvistického kroužku?	44–48
Is teleology one of the basic concepts of the Prague Linguistic Circle?	
<i>Savina Raynaud</i> : The basic syntagmatic act is predication	49–66
<i>Libuše Dušková</i> : Vztahy mezi sémantikou a aktuálním členěním z pohledu anglistických členů Pražského lingvistického kroužku	67–77
The relations between semantics and functional sentence perspective as seen by Anglicist members of the Prague Linguistic Circle	
<i>František Čermák</i> : Diskrétní jednotky v jazyce: případ cirkumfixů	78–98
Discrete language units: the case of circumfixes	
<i>Ivo Vasiljev</i> : Různost jazyků a její interpretace v díle Vladimíra Skaličky: studie z moderních dějin české lingvistiky	99–109
The diversity of languages and its interpretation in the work of Vladimír Skalička: An inquiry into the modern history of Czech linguistics	
Die Verschiedenheit der Sprachen und ihre Interpretation im Werk von Vladimír Skalička: Eine Studie zur modernen Geschichte der tschechischen Sprachwissenschaft	

<i>Tomáš Hoskovec: Od významu v jazyce ke smyslu v textu: O dobrodružství</i>	110–130
strukturalistické cesty	
From meaning in language to sense in texts: Adventures on the structuralist road	
Entre la signification de la langue et le sens d'un texte: L'aventure de la voie structuraliste	
	131–142
<i>Eva Hajičová: Ověřování lingvistické teorie nad počítačovým korpusem ..</i>	
Verifying linguistic theory with computer corpora	

R o z h l e d y / D i s c u s s i o n

<i>Petr Čermák – Mario Rossi: Pražský lingvistický kroužek a zapomenuté</i>	143–157
příspěvky k Ottovu slovníku naučnému nové doby	
The Prague Linguistic Circle and the forgotten contributions to Otto's Encyclopedia of the New Era	

K r o n i k a / C h r o n i c l e s

Největší světový kongres počítačové lingvistiky (<i>Eva Hajičová</i>)	158–160
---	---------

Pražská škola: názorová univerzália a špecifika

FRANTIŠEK DANĚŠ

The Prague School: its universal and specific features

ABSTRACT: The Prague Linguistic Circle developed from a free platform for discussions into a well-organized group of scholars sharing certain basic principles. The School's teaching consisted in the integration of three complementary concepts: structure, function, and sign (cf. P. Steiner, 1976). This paper discusses the implementation of these concepts by the Prague linguists, mainly the central members of the Circle (Mathesius, Jakobson, Trnka, Havránek, Karcevskij, Mukařovský). Because the members of the group were distinct individuals, their implementation of these principles showed a great variety of opinion. Specific differences may be found on the horizontal axis (between individuals or groupings) as well as on the vertical one (evolution of common principles or the opinions of individuals). This paper deals with opinion divergences in: 1. the treatment of the notion of functionalism (the sophisticated teleological treatment by R. Jakobson vs. the common-sense one by V. Mathesius), 2. the approach to the phenomenon of Standard Language (rather rationalistically by B. Havránek et al. vs. V. Mathesius' view of language "as a living organism" and emphasis on the expressive and emotional functions), 3. the apprehension and evaluation of artistic literature (J. Mukařovský's highly sophisticated and abstract aesthetic conception vs. V. Mathesius's humanistic and moralizing view).

Key words: Prague Linguistic Circle, types of research organization, functionalism, structuralism, semiotics, holism, Standard Language, literary theory

Klíčová slova: Pražský lingvistický kroužek, typy organizace vědecké práce, funkcionalismus, strukturalismus, sémiotika, holizmus, spisovný jazyk, literární věda

Chodská 13, 120 00 Praha 2

Pražský lingvistický krúžok a kontext československej lingvistiky

LUBOMÍR ĎUROVIČ

The Prague Linguistic Circle and the context of Czechoslovak linguistics

ABSTRACT: The author analyzes the varying influence of the newer ideas of the Circle in the Czech lands and in Slovakia. He claims that the main difference between this influence in these two areas lies in the fact that the Czech linguistic tradition was very well established after World War II and new ideas of structuralism were adopted there in an atmosphere of orientation to Anglo-Saxon culture. Slovak linguistics, on the other hand, had to start from the beginning and the Prague Linguistic Circle played a significant role in the development of Slovak linguistic science as well, delineating Slovak as a separate language from Czech.

Key words: Prague Linguistic Circle, Czech linguistics, Slovak linguistics

Kľúčové slová: Pražský lingvistický krúžok, česká jazykoveda, slovenská jazykoveda

*Spexarevägen 5B, SE-224 71 Lund, Sverige
<l.durovic@lsn.se>*

Konzept věci v ruském formalismu a Pražské škole

ZDENĚK MATHAUSER

The concept of the thing in Russian Formalism and the Prague School

ABSTRACT: The cult of the thing forced itself into the spotlight in the avant-garde through all possible routes, including the denotation of the text genre as a thing. In particular, this was how the Russian avant-garde and Russian literary criticism proclaimed their renunciation of the high, ecstatic concept of art. But the roots of the prolific methods of Russian formalism and Czech structuralism were simultaneously being found in Husserl's phenomenology. In the Czech modernist tradition, the general aesthetic concept of the work-thing as one of the most important vantage points of a work of art was more effective than the thing-genre, and it has remained meaningful even up to now. In Jan Mukařovský's aesthetics, the concept of the work-thing underwent a radical transformation, whose results are an extraordinary contribution to the study of aesthetics. Parallel to the change in the conception of the work-thing, the strengthening of the accent on the thing-related nature of the poetic word also occurred in Mukařovský's works on poetic expression, which again created a common denominator with his writings on the work-thing. Some of Mukařovský's thoughts on the "work-thing – work-sign – aesthetic object – artifact" are part of his envisioning of numerous new ideas in aesthetics internationally.

Key words: thing, Russian formalism, Prague School, aesthetics, Jan Mukařovský

Klíčová slova: věc, ruský formalismus, Pražská škola, estetika, Jan Mukařovský

ZUSAMMENFASSUNG

Das Konzept des Dinges im russischen Formalismus und in der Prager Schule

Der Kult des Dinges drängte sich in der Avantgarde durch alle Poren ans Licht, u. a. durch die Bezeichnung des Textgenres als Ding. Besonders die russische Avantgarde und die russische Literaturkritik taten so ihre Abkehr vom hohen, ekstatischen Begriff von der Kunst kund. Gleichzeitig damit fanden sich aber die Wurzeln der fruchtbaren Methoden des russischen Formalismus und des tschechischen Strukturalismus in Husserls Phänomenologie. Wirksamer als das Ding-Genre war in der tschechischen Moderne das allgemein ästhetische Konzept des Werk-Dinges als einer der wichtigsten Gesichtspunkte des Kunstwerkes und ist bis heute bedeutend geblieben. In der Ästhetik von Jan Mukařovský machte das Konzept des Werk-Dinges radikale Veränderungen durch. Ihr Resultat kann man als einen außerordentlichen Beitrag zur Weltästhetik bezeichnen. Gleichzeitig mit dem Wechsel in der Auffassung des Werk-Dinges verlief in Mukařovskýs Arbeiten über die dichterische Aussage auch die Stärkung des Akzentes auf den dinglichen Bezug des dichterischen Wortes, was wieder einen bestimmten gemeinsamen Nenner mit seinen Arbeiten über das Werk-Ding bedeutete. Einige Gedanken Mukařovskýs aus dem Bereich „Werk-Ding – Werk-Zeichen – ästhetisches Objekt – Artefakt“ haben manche neueste Gedanken in der Weltästhetik überhaupt vorweggenommen.

Ideje klasického Pražského lingvistického kroužku jsou i dnes aktuální

PETR SGALL

The ideas of the classical Prague Linguistic Circle are still stimulating

ABSTRACT: Ideas concerning several areas are still fruitful: (1) The concept of markedness as underlying the difference between the centre of the language system, patterned in a relatively simple way, and its vast and complex periphery. (2) Dependency (valency) based syntax, tested in detail and enriched in the Prague Dependency Treebank. (3) The description of the topic-focus articulation, connected with the scope of negation, presupposition and allegation; the fundamental nature of the articulation and a relatively perspicuous description of its interplay with syntactic dependency within the underlying sentence structure. (4) In linguistic typology, a single basic structural property of every type: the manner of expression of grammatical values is favourable to the other properties. (5) The stratification of Czech as a national language, with colloquial speech exhibiting an oscillation of forms of the “literary” norm and of Common Czech. This attitude is only slowly finding its way into school education. (6) In the field of word formation, attention is focused on the transition zone towards morphemics. (7) In the study of the process of communication, the degrees of activation in the stock of shared knowledge are especially significant.

Key words: markedness, dependency, valency, topic, focus, typology, colloquial, communication

Klíčová slova: příznakovost, závislost, valence, aktuální členění, typologie, hovorový, sdělování

*Centrum počítační lingvistiky MFF UK
Malostranské nám. 25, 118 00 Praha 1
<sgall@ufal.mff.cuni.cz>*

Teleologie jako jeden ze základních pojmů Pražského lingvistického kroužku?

JAN KOŘENSKÝ

Is teleology one of the basic concepts of the Prague Linguistic Circle?

ABSTRACT: If we are to understand Prague School Functionalism in the sense of the first paragraph of the Theses presented by the Prague Linguistic Circle to the First Congress of Slavists held in Prague in 1929, teleology becomes a single-word synonym for the dynamic functional structure “means–aim/purpose/function”. In such a case, it not necessary to view it as one of the basic concepts of the Prague School. However, if we are to understand the issue such that language is above all an immanent structure which is intentionally “aware” of its movement toward goals, then teleology is one of the basic concepts of the Prague School. The first case represents a question of the relationships “means–aim/purpose/function”, while in the second it is entirely appropriate to speak of goals.

Key words: teleology, Prague School

Klíčová slova: teleologie, Pražská škola

*Katedra bohemistiky FF UP
Křížkovského 10, Olomouc
<korensky@ujc.cas.cz>*

The basic syntagmatic act is predication

SAVINA RAYNAUD

ABSTRACT: This article considers three periods of the theory of predication in the Prague Linguistic Circle. The first belongs to the classical period, the second to the 1960s and the final and current one begins in the 1990s. The work of three particular authors, Mathesius, Daneš, and Sgall, is discussed. Four questions arise: 1) Was Mathesius an inspirational source for the second 1929 Thesis? 2) What were the historical and epistemological roots of the rather strong link between philosophy of language and linguistics during the first period? 3) Why is indexicality not recognized by Daneš as the semiotic device which associates predication with those aspects of the sentence which potentially place it in relation with a situation? 4) Why is the relationship between the Praguian idea of ‘function’ and the Fregean one, i.e. the logico-semantic concept which gives foundation to the philosophical truth-functional approach in semantics, and which explains the so-called “predicative-argumental structure”, not recognized as noteworthy? What, in fact, is a function? In conclusion, this article sketches the project of a Latin Dependency Treebank developed on the basis of the PDT, which bears witness to the far-reaching implications of the Circle’s work and to an international, intercontinental prosecution of a *tâche abordée*.

Key words: predication, syntax, syntagmatic act, utterance, sentence, function, thetic judgements and themes, verbal heads, syntactic treebanks

*Università Cattolica del Sacro Cuore, Dipartimento di Filosofia
Largo Gemelli 1, 20123 Milano, Italia
<savina.raynaud@unicatt.it>*

Vztahy mezi sémantikou a aktuálním členěním z pohledu anglistických členů Pražského lingvistického kroužku

LIBUŠE DUŠKOVÁ

The relations between semantics and functional sentence perspective as seen by Anglicist members of the Prague Linguistic Circle

ABSTRACT: Based on the generally recognized close relationship between functional sentence perspective (FSP) and semantics, this paper concentrates on the treatment of the semantic component of this relationship in the works of Vilém Mathesius, Bohumil Trnka and members of the Brno school. While Mathesius laid the foundations of the theory, Trnka touched upon it only in a general outline. A detailed elaboration of the semantic aspect has been presented within his theoretical framework by Jan Firbas, who treats the relationship of FSP to semantics in terms of a dual semantics, static and dynamic. In the works of his colleagues and followers, this approach has been extended to more complex structures, and accordingly somewhat modified. This paper draws attention to the question of whether the specific FSP semantics entirely cancels differing sentence semantics or whether the latter still plays a role and the two can be brought into agreement.

Key words: functional sentence perspective, semantics, Prague Linguistic Circle

Klíčová slova: aktuální členění, sémantika, Pražský lingvistický kroužek

*Ústav anglistiky a amerikanistiky FF UK
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1*

Diskrétní jednotky v jazyce: případ cirkumfixů

FRANTIŠEK ČERMÁK

Discrete language units: the case of circumfixes

ABSTRACT: Discrete units, viewed as multipartite fixed forms that function together as functional wholes, are examined here, first in a general background in various languages, and subsequently in Czech, through two extensive probes in a 100-million-word corpus. It is suggested that the phenomenon of the circumfix is not peripheral, as it is found in many languages. However, it depends greatly on the point of view taken, the one advocated here being new to traditional grammars. Of the two basic types, grammatical and lexical circumfixes, where there is a co-occurrence of both forms separated by a basis to which they are affixed, the latter case, which can be illustrated by examples such as *nábřeží, náměstí, nádraží*, is examined here in some detail. The major type examined is an adjectival combination of *prefix+(stem)+suffix -lý* and it is shown that in all 25 prefixes conjoined in an adjective, there are some circumfixes with the same meaning and function. It is argued that current approaches cannot discover the phenomenon because of its psychological holistic nature, against a vast background of cases that do not belong here. Naturally, with such a systematic and large-scale approach, a number of open questions arise, some of which invite further research.

Key words: circumfix, discrete units, word formation, grammar, holistic approach

Klíčová slova: cirkumfix, diskrétní jednotky, slovtvorba, gramatika, holistický přístup

SUMMARY

Discrete language units: the case of circumfixes

1. Circumfix

Discrete units are such multipartite fixed forms that function together as functional wholes.

1.1 Overview of circumfixes

A circumfix is a discrete configuration of morphemes (usually two) which, as a whole, is functionally equivalent to a single morpheme. In the lexeme, it is positioned around its core, usually another (autosemantic) morpheme, as in the Czech *nábřeží, náměstí, nádraží*...

- Synchronic identification of the circumfix: fixedness of its form, function and meaning
- Indexical character
- Typological distribution
- Type of circumfix:
 - (1) Grammatical circumfix: co-occurrence of grammatical morphemes, not necessarily within a single word boundary
 - (2) Lexical circumfix: co-occurrence of word-formational morphemes (afixes), bound within the word's limits
 - (3) Transitory circumfix: usually morpho-lexical in character

1.2 Circumfixes in some languages

Grammatical:

- Dutch: *ge-...-t, ge-...-en* (*gebruikt, getelefoneert* from *bruiken* “need” and *telefoneren* “ring up”, in some cases *gesproken* from *spreken* “speak”)
- Ger: *gespielt, gesprochen* etc., but also (ich) *habe gespielt*

- Swed: *har läst, har kallat*, (from *läsa* “read”, *kalla* “call”), *skall läsa, skall kalla, han kommer att läsa* (will/is going to read), *skall ha läst, skulle kalla* and others.
- Eng: *be + -ed, is going* (more generally forms *be + -ing*), (*it is*) *aflying*, i.e. *a-...-ing, en-... -en*, or *em-... -en*, cf also *enlighten* a *embolden*
- Finn: *olen nähnyt, olet ottanut*, i.e. *olla* (to be) and participle *-ut/-yt*), *metrin pituinen* (one meter long), *isän näköinen* (similar to (his) father), *kahvin makuinen* (having a coffee taste)
- Quechua: *mana ...-chu, mana aychachu* ((this) is not meat), *mana wasischu* (those are not houses)
- Fr: *ne ... pas (il ne parle pas)*

Lexical:

- Ital: *in-...-are/-ire, inerbire* sow grass over, *incorporare* incorporate, *inalbare* whiten, make white *inalbari* grow white, whiten, *invecchiare* grow old
- Hebr: *m-...-et, magdelet* (magnifier, amplifier)
- Guaraní: *nd-...-i ndajapãfi* “you do not do”
- Indon: *ber-...-an, per-...-an*, e.g. *perjalanan* way, trip (from *djalan* way), *permusuhan* (hostility from *musuh* enemy), *perbukitan* (hilly region from *bukit* mountain) and others, *ke-...-an kebaikan* (the good from *baik* good), *kebersihan* cleanness, purity (from *bersih* clean), *kesehatan* (health, from *sehat* healthy)

2. Circumfixes in Czech

2.1 Czech: its situation and one approach

There is no integral, holistic view of word-formational means, with Czech having its suffixes multifunctional with an irregular distribution, cf.

- *pračka, myčka* a *sušička* vs. *mixér, vysavač* a *mikrovlnka*, but there is no **ohřivačka, *šička* (vs. *mikrovlnná trouba* and *šicí stroj*); next to *-dlo* there exist also *-č, -tko, -ka*
- SYN2005 Corpus: 100 million words, untagged, MonoConcPro, mechanical search of all chosen combinations.

2.2 Types of circumfixes and their distribution in Czech

- Grammatical: *буду ... V^{inf}*, or *буду ... V^t (Inf)*, *by- -l*, *by řekl, má -no, má uklíženo* etc.
- Lexical: *pořítč, namodralý, nasmát se, pomalíčku* for nouns, adjectives, verbs and adverbs
- Nature of the base form: *ojedinělý, jedinečt, ojedinečt, jediný, ošumělý, našedlý, namodralý, namodrat*, whereas for *našedlý* there exists no such verb as **našednout*, cf. also *nahrblý* or the new *najazzlý*
- Transitory: *na-... se, po-... si, nasmát se, popovídat si*

3. Analysis of some paradigmatic circumfixes in Czech

3.1 Type PREF-...-lý with Czech adjectives (a case study)

Circumfix PREF-...-lý, PREF-...-ný, PREF-...-lý etc., out of which PREF-...-lý: e.g.

na-...-lý: in total 983 combinations, out of which 60 adjectives with circumfixes, colour names; however, there are also partial adjectival paradigms to be found here for tastes and physical handicaps (*nahluchlý, nahrblý*), for deverbatives it is typical that there is no formal derivation here, since the base verb does not exist (**duřet, *hrbnout, *jazznout*); some have turned into lexical idioms whose components do not indicate a way to the meaning of the whole, cf. *nahodilý*. Often, the formation is directly based on the circumfix (*nazrzlý, nakřáplý, nablblý*).

Adjectives: *naběhlý, nabobtnalý, nabubřelý, načernalý, načervenalý, načichlý, nadulý, naduřelý, nafialovělý, nafouklý, nahluchlý, nahnědlý, nahodilý, nahořklý, nahrblý, nachladlý, nahluchlý, nakrabatělý, nakřáplý, nakynulý, nakyslý, nalehlý, namáčký, namodralý, namrzlý, napadlý, naprasklý, napuchlý, narezlý, narostlý, narudlý, naružovělý, nasáklý, nařzlý, nasáklý, nasládlý, nastalý, nastydlý, našedlý, naštiplý, nateklý, natvrdlý, navlhlý, navyklý, nazelenalý, nazlátlý, nazrálý, nazrzlý, nažloutlý, nažluklý*.

Rare: *nablblý, nadýchlý, nachromlý, najazzlý, naoranžovělý, napilý, naplešatělý, našedivělý, natrpklý, natuplý*.

při-...-lý: in total 304 combinations, out of which there are 36 deverbative adjectives with adjectival bases (*příhloupý*). Sometimes it is difficult to find the “middle” verb, i.e. midway between an adjective with a circumfix and the original adjective (*přisleplý, přihluchý*), in some cases the etymology is blurred (*přiboudlý*, but there is only the noun *přiboudlina* in Czech).

Adjectives: *přiblblý, přiboudlý, přibylý, přičaplý, přičmoudlý, přidržený, předřepý, přihloupý* (the second most frequent), *přihrblý, přílehlý* (the most frequent, 55), *přiletělý, přimáčký, přimrzlý, přiopilý, přiospalý, přiožralý, připitomělý, připláclý, připlešatělý, přirostlý, přisedlý, přischlý, přisprostlý, přistěhovalý, příšlý, přítloustlý, přítroublý, přivandrovalý, přivyklý*.

Rare: *přičaplý?, předřevnělý, přihluchlý, přisleplý, přiteplalý, přizržený, přižluklý*.

vy-...-lý: in total 2015 combinations, out of which 68 simple deverbal adjectives, but also adjectives without any obvious base *vyzábly, vyžily, vyčouhly*. Some seem to be only marginally fixed and suggest an ad hoc formation (*vybryndlý, vyjemnělý*), which is an almost unexplored aspect; but there are also others found here that are rather frequent but not recorded in dictionaries (11.8 %, marked as *):

Adjectives: *vyběhlý, vybledlý, vybuchlý, vybujelý, vyčichlý, vyčouhý, vyčpělý, vydulý, vyfouklý, vyhaslý, vyhládlý, vyhladovělý, vyhnitý, vyhořelý, vyhřezlý, vyhublý, vyhynulý, vychladlý* (cca a quarter), *vychrstlý*, vychrtlý, vychytralý, vykvetlý, vylezlý, vyleželý, vylíhlý, vyloupý, vymáčeký*, vymizelý, vymklý*, vymrzlý, vymřelý, vypadlý, vypouklý, vyprahlý, vyprchalý, vypučelý*, vypuklý*, vyrostlý, vyrudlý, vyrvalý*, vysedlý, vyschlý, vysloužilý, vysmahlý, vyspalý, vyspělý, vystoupý, vystřízlivělý*, vystydlý, vyšlý, vyšumělý, vytáhlý, vyteký, vytrvalý, vytrysklý, vytřelý, vyvanulý, vyvázlý, vyvětralý, vyvěřelý, vyvstalý, vyzábly, vyzrálý, vyžily*.

Rare: *vybryndlý*, vyjemnělý, vysláblý*.

– A: *z-...-lý:* 208 (cca 7750),

– B: *za-...-lý:* 208 (1853), *vy-...-lý:* 68 (2015), *o-...-lý:* 67 (4473), *na-...-lý:* 60 (983), *roz-...-lý:* 48 (2107), *u-...-lý:* 46 (2086), *pro-...-lý:* 45 (1812), *s-...-lý:* 43 (4429), *při-...-lý:* 36 (304), *po-...-lý:* 30 (2042), *pře-...-lý:* 27 (217),

– C: *od-...-lý:* 15 (178), *v-...-lý:* 12 (404), *ob-...-lý:* 8 (1293), *vz-...-lý:* 7 (749),

– D: *do-...-lý:* 5 (2393), *nad-...-lý:* 4 (7), *přes-...-lý:* 4 (28), *pod-...-lý:* 2 (1438), *před-...-lý:* 2 (299).

– Ratio: *při-...-lý* 8,4 : *za-...-lý* 8,9 : *od-...-lý* 11,9 : *na-...-lý* 16,4 : *z-...-lý* 37,3

3.2 Notes on other circumfixes

na-... se:

nabažit se, nacamrat se, nacpat se, načuřit se, nadělat se, načíst se, nadřít se, nadrmčet se, nadýchat se, najíst se, namluvit se, naobědvat se, naposlouchat se, napovídat se, nasmát se, nasoužit se, natrápit se etc.

po-... si:

počkat si, pohrát si, pohvizdovat si, pochutnat si, pokecat si, polenošit si, položit si, pomyslet si, pořídit si, postesknout si, povzdechnout si etc.

– Factitives **pref-... (S/A)-...-it/-ovat**, srov. *opanovat, zaručit, obšťastnit, uvolnit/uvolňovat, počesit*

– Nouns **pref-...-í**, e.g. *nábřeží, náčiní, nádobí, nádraží, nádvoří, náledí, náměstí, náručí, nářadí, násilí...*

Pobrdí, Pobaltí, pobřeží, pohlaví, pohoří, pohraničí, polesí, pomezí, pořící, potrubí, pořadí, zámoří, zátiší, zákoutí, zábradlí, zápěstí, záhlaví, záhroblí, zákulisti, zápraží...etc.

4. Conclusions and outlook

There is a need for recognition, need for a holistic view, and the strength of analogy has to be taken in account.

Ústav Českého národního korpusu FF UK

nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1

<frantisek.cermak@ff.cuni.cz>

Různost jazyků a její interpretace v díle Vladimíra Skaličky: studie z moderních dějin české lingvistiky

IVO VASILJEV

The diversity of languages and its interpretation in the work of Vladimír Skalička: An inquiry into the modern history of Czech linguistics

ABSTRACT: Vladimír Skalička's contributions to linguistic typology have been widely recognized. This paper tries to capture the significance of the problem of language diversity in its broadest sense for the development of Skalička's scholarship and for his scientific legacy. The author argues that in a 1947 Czech-language article titled "The problem of language diversity" published in *Slovo a slovesnost*, Skalička gave in fact a sketch of a blueprint for modern linguistics in which he advocated a holistic approach to the study of language through a balanced texture of the triple aspect of language: its semiotic nature, its diversity and its structure. The least one can say is that Skalička seems to have followed these self-imposed, yet highly stimulating guidelines for the rest of his life. The final part of the paper is an attempt at summarizing Skalička's contribution to the understanding of the semiotic connection of linguistic typology and the mutual relations between language and mind or language and society. The author concludes that although Skalička did not directly answer or even explicitly ask the question of why languages differ from each other, he nevertheless cleared the way for future attempts at a structural explanation of the origins of language diversity.

Key words: history of linguistics, diversity of languages, grammar, lexicon, language and society, language and mind, semiology, synchrony, language development, typology

Klíčová slova: dějiny jazykovědy, různost jazyků, gramatika, slovní zásoba, jazyk a společnost, jazyk a psychika, sémiologie, synchronie, vývoj jazyka, typologie

ZUSAMMENFASSUNG

Die Verschiedenheit der Sprachen und ihre Interpretation im Werk von Vladimír Skalička: Eine Studie zur modernen Geschichte der tschechischen Sprachwissenschaft

Das Verdienst von Vladimír Skalička um die linguistische Typologie ist allgemein anerkannt. Die Typologie war jedoch nur eine der Richtungen, in denen Skalička das Problem der Verschiedenheit der Sprachen betrachtete. Diesem Problem hat er einen besonderen Aufsatz gewidmet, der gegen Ende 1947 im 10. Band dieser Zeitschrift veröffentlicht wurde. Unsere Analyse des Aufsatzes zeigt, dass es sich tatsächlich um einen Entwurf eines generellen Programms für die moderne Sprachwissenschaft der Nachkriegszeit handelt. Gemäß Skalička solle die zukünftige Sprachwissenschaft die drei wichtigsten Fragen der Erforschung von Sprachen, nämlich die Untersuchung der Beziehungen zwischen Sprache und Nicht-Sprache (der Umwelt, den psychischen Erscheinungen und der Gesellschaft), die Untersuchung der Beziehungen zwischen den einzelnen Sprachen und die Untersuchung zwischen dem ganzen Sprachgebäude und seinen Bestandteilen, in enger Verbindung studieren. Das Problem der Verschiedenheit der Sprachen solle dabei eine sehr wichtige Stelle einnehmen. Leider blieb jedoch der Aufsatz offensichtlich dem Ausland unbekannt und sogar in Tschechien und der Slowakei scheint er fast vergessen zu sein. Man kann jedoch mindestens sagen, dass Skalička während seines ganzen Lebens sein Werk

nach den in dem Aufsatz formulierten Gedanken richtete. Das haben wir uns hier zu zeigen bemüht. Schließlich haben wir versucht, Skaličkas wichtigste Schlussfolgerungen über den Sprachbau in Beziehung zum Bereich der außersprachlichen Erscheinungen und des gesellschaftlichen Milieus zusammenzufassen. Unserer Meinung nach sind es die folgenden: es gibt in dieser Richtung einen großen Unterschied zwischen dem Wortschatz und der Grammatik – während der Wortschatz in groben Linien mit den außersprachlichen Erscheinungen korrespondiert, ist die Grammatik in bedeutendem Maße autonom; die Morphologie ist redundant, die Sprachen können ohne Morphologie, doch nicht ohne Syntax existieren; es gibt keine „primitiven Sprachen“ – alle Sprachen sind „Vollsprachen“; die Entwicklung des Sprachgebäudes hängt nur im geringsten Maße von der der außersprachlichen Erscheinungen ab; für die Wortbildung gilt das gleiche wie für die Grammatik – nicht einmal die so genannte „innere Form“ hängt von der psychischen oder gesellschaftlichen Situation ab; der Zufall spielt in der Sprache eine große Rolle. Im Ganzen kann man sagen, dass Skaličkas Schlussfolgerungen über den Sprachbau den Grund für eine strukturelle Analyse der Ursachen für die Verschiedenheit der Sprachen geklärt haben.

Lipenská 46, 370 01 České Budějovice
<ivasiljev@seznam.cz>

Od významu v jazyce ke smyslu v textu O dobrodružství strukturalistické cesty

TOMÁŠ HOSKOVEC

From meaning in language to sense in texts: Adventures on the structuralist road

ABSTRACT: There is no one single structuralism, but sets of texts conceivable of as SCHOOLS, if they share a common notional apparatus, or FOCI (FOYERS), if a shared FORUM and mutual knowledge of the texts within one set may be supposed. Consequently, what is usually called the Prague School is not a school, but a focus (foyer). The author presents a complex notional apparatus for treating the LINGUISTIC SIGN when combining the approaches of two structuralist schools, that of Functional-Generative Description (Prague focus) and that of Interpreting Semantics (Paris focus with a Copenhagen affiliation). The linguistic sign is perseveringly treated in the dif-ferential (not re-ferential, nor in-ferential) way, and there are two environments in which this can be done: the abstract system of language and a concrete text (both written and oral). Problems encountered and solutions proposed through that way are presented.

Key words: structuralism, linguistic sign, language system, text, semiotics

Klíčová slova: strukturalismus, jazykový znak, systém jazyka, text, sémiotika

RÉSUMÉ

Entre la signification de la langue et le sens d'un texte: L'aventure de la voie structuraliste

A l'issue de presque un siècle de travaux scientifiques et d'un bon demi-siècle de débats idéologiques, l'auteur prend le parti de parler du structuralisme en tant que corpus de textes. Or, les corpus n'existent pas en eux-mêmes: ils résultent du travail d'un chercheur qui éprouve le besoin de positionner sa propre intelligence des choses par rapport à celle d'autrui. En rassemblant des textes scientifiques en vue d'en présenter des corpus, l'auteur distingue en premier lieu des FOYERS structuralistes, que l'on peut nommer, symboliquement, Genève, Prague, Copenhague, Paris... Les textes d'un foyer n'ont souvent en commun rien d'autre que certains traits de leur genèse: ils sont nés dans, ou plutôt produits *par* un certain milieu intellectuel. Une ÉCOLE structuraliste, identifiable à un appareil théorique explicite, ou au moins, à un but ouvertement déclaré, est un ensemble de textes beaucoup plus restreint qu'un foyer. Par conséquent, ce que l'on appelle traditionnellement École de Prague, n'est pas une école, mais un foyer, au sein duquel nous distinguons de vraies écoles comme celles de Petr Sgall, František Daneš, Oldřich Leška. Une école parfois, un foyer forcément se dote d'un FORUM où des textes sont régulièrement lus et discutés, comme c'est le cas du Cercle linguistique de Prague, ou triés et publiés, comme pour les Cahiers Ferdinand de Saussure. L'auteur ne croit guère possible de brasser les textes provenant de divers foyers dans un super-assemblage déclaré «structuralisme» tout court, faute d'affinité d'approche, voire de connaissance mutuelle entre les foyers. En même temps, il est fasciné par l'affinité d'approche de deux écoles dont les filiations intellectuelles passent par plusieurs foyers, l'école de Description fonctionnelle-générative (DFG) de la lignée Sgall – Skalička – Mathesius, et celle de Sémantique interprétative (SI) de la lignée Rastier – Greimas – Hjelmslev.

Les deux écoles sont habituées à se mouvoir dans la polarité du système abstrait de langue et des textes concrets, polarité qui n'a strictement rien à voir avec la dichotomie trop célèbre et peu réfléchie de langue vs. parole. Elles concordent dans l'usage terminologique qui appelle le contenu d'un signe linguistique *signification* (význam), s'il est étudié au sein du système abstrait de langue, mais *sens* (mysl), s'il est lié à un texte concret. La SI se concentre sur le signe linguistique binaire minimal qu'est le morphème et le traite principalement de façon lexicologique pour le positionner ensuite directement dans un texte. La DFG est forte dans le traitement du signe linguistique maximal et complexe qu'est la phrase, opposée à l'énoncé, unité textuelle minimale. La DFG dispose de moyens raffinés pour saisir la nature de signe des éléments linguistiques de la «mise-en-relation» (usou-vztažnění) grâce auxquels la phrase est possible; en d'autres termes, la DFG est spécialiste de l'aspect grammatical du système de langue. La SI dispose d'un appareil non moins raffiné pour saisir la mutabilité foncière et intrinsèque du contenu lexical du signe: elle y procède en catégorisant les sèmes en inhérents et afférents, génériques et spécifiques de plusieurs degrés. Particulier à la SI, cet appareil doit être compris comme des classes définitoires qui seules et seulement rendent possible toute étude différentielle du signe. Ceci dit, l'auteur présente des parallélismes en analyse sémique de syntagmes, lorsqu'elle est entreprise du côté de la mise-en-relation grammaticale et du côté de la cooccurrence lexicale.

Un texte concret n'est concret que s'il est ancré dans une situation et classé sous un genre. Il existe des normes culturelles et sociales qui gèrent le traitement du texte en tant que phénomène de langage. En dépit de leur nature culturelle et sociale, les normes de traitement de textes ne sont pas au-delà de la linguistique, mais bien au contraire, elles doivent être conçues comme un objet éminemment interne à la linguistique et aussi légitime que ne l'est le système abstrait de langue. C'est à force de nous appuyer sur les normes que nous pouvons traiter divers textes de la même façon et, chose curieuse, que nous pouvons présenter, en guise d'exemple de textes concrets, des fantômes de textes qui n'en sont pas, que nous ne faisons qu'imaginer. Le lecteur des sciences du langage est tellement familier de cela qu'il ne s'en aperçoit même pas: donner une situation et un genre suffit pour élever une phrase quelconque en énoncé d'un texte concret. Où est le texte? Nulle part, mais nous savons à quelle norme textuelle nous avons affaire, ce qui nous suffit largement pour mener à bon terme l'explication de l'exemple dont il s'agit. Dans son article, l'auteur donne des modèles de comportement analytique vis-à-vis de certaines expressions linguistiques élevées en textes concrets, en démontrant que de tels modèles sont acquis (aspect culturel), supra-individuels (aspect social) et exigés (nature de norme). En acceptant les normes textuelles comme son objet propre, la linguistique devient pleinement une science du langage – et c'est une grande aventure intellectuelle.

Ústav jazykovědy a baltistiky FF MU
Arne Nováka 1, 602 00 Brno
<hoskovec@mail.muni.cz>

Ověřování lingvistické teorie nad počítačovým korpusem

EVA HAJIČOVÁ

Verifying linguistic theory with computer corpora

ABSTRACT: The building up and annotation of text corpora (both written and spoken) has become one of the urgent topics in present-day linguistics; the creation of the Czech National Corpus and the morphologically and syntactically annotated Prague Dependency Treebank documents that the Prague Linguistic School has not only kept contact with the recent trends of linguistic studies in the world, but in some aspects, it even sets an example. In the present contribution, several linguistic phenomena are selected to illustrate how a systematically designed and carefully implemented deep-level annotation of a large corpus of Czech texts may serve to verify linguistic theory. The theory underlying the annotation is that of Functional Generative Description (FGD) designed by Petr Sgall in the early 1960s as an original alternative to Chomskyan transformational grammar and developed since then by a group of Praguian theoretical and computational linguists at Charles University.

Key words: Prague Dependency Treebank, dependency structure, topic-focus articulation, contrastive topic, systemic ordering, projectivity

Klíčová slova: Pražský závislostní korpus, závislostní struktura, aktuální členění, kontrastivní základ, systémové uspořádání, projektivita

*Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
Malostranské nám. 25, 118 00 Praha 1
<hajicova@ufal.mff.cuni.cz>*

Petr Čermák – Mario Rossi

Pražský lingvistický kroužek a zapomenuté příspěvky k Ottovu slovníku naučnému nové doby

The Prague Linguistic Circle and the forgotten contributions to Otto's Encyclopedia of the New Era

ABSTRACT: This article examines contributions by individual members of the Prague Linguistic Circle to the *Ottův slovník naučný nové doby* (Otto's Encyclopedia of the New Era), published in 1930–1943. The encyclopedia was a very prestigious project at the time, so the participation of as many as 36 members of the Prague Linguistic Circle should not be considered too surprising. Offering a survey of the individual contributions with regard to whether they later became part of the contributors' published bibliographies, this article further demonstrates that at least a part of the entries in the encyclopedia by the members of the Circle, including some of the most prominent (Jakobson, Wellek, Mukařovský and others), has thus far gone unnoticed. It also briefly assesses the contributions to the encyclopedia by several leading cultural figures of the time.

Key words: Prague Linguistic Circle, Otto's Encyclopedia of the New Era, bibliography, Roman Jakobson, Bohuslav Havránek, Jan Mukařovský, Vladimír Skalička

Klíčová slova: Pražský lingvistický kroužek, Ottův slovník naučný nové doby, bibliografie, Roman Jakobson, Bohuslav Havránek, Jan Mukařovský, Vladimír Skalička

*Ústav románských studií FF UK
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
<petr.cermak@ff.cuni.cz>
<rossimariorossimario@yahoo.com>*